

**UCHWAŁA NR XLI/969/2014
RADY MIEJSKIEJ W BIELSKU-BIAŁEJ**

z dnia 29 kwietnia 2014 r.

w sprawie przyjęcia "Miejskiego Programu na rzecz Osób Starszych na lata 2014-2020"

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.)

Rada Miejska

p o s t a n a w i a

§ 1. Przyjąć "Miejski Program na rzecz Osób Starszych na lata 2014-2020", w brzmieniu ustalonym w załączniku do niniejszej Uchwały.

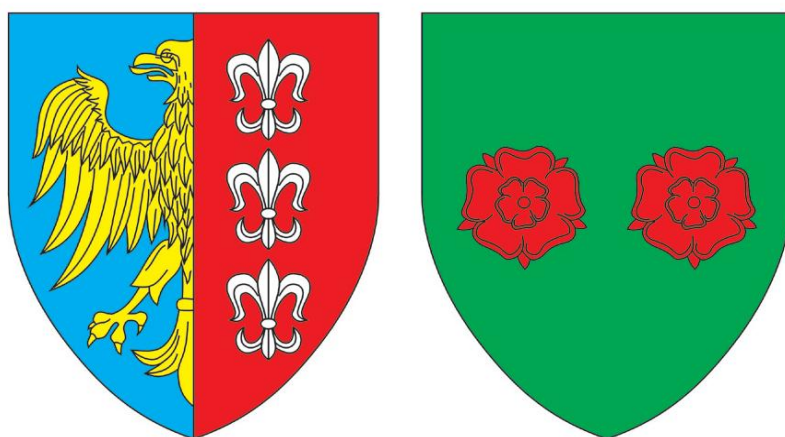
§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bielska-Białej.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2014.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Ryszard Batycki

Załącznik do Uchwały Nr XLI/969/2014
Rady Miejskiej w Bielsku-Białej
z dnia 29 kwietnia 2014r.

MIEJSKI PROGRAM NA RZECZ OSÓB STARSZYCH NA LATA 2014-2020

BIELSKO-BIAŁA luty 2014

Spis treści

Wstęp	4
Diagnoza społeczna sytuacji osób starszych	7
Obszary w kontekście działań na rzecz osób starszych	12
Usługi socjalne	12
Zdrowie i profilaktyka.....	15
Edukacja, kultura i rekreacja	16
Organizacje pozarządowe.....	18
Programy na rzecz osób starszych.....	19
Miejskie konkursy wspierające działania na rzecz seniorów	19
Cele strategiczne, szczegółowe oraz zadania Programu	20
Źródła finansowania	23

I. WSTĘP

Na przestrzeni ostatnich 100 lat nastąpiły znaczące zmiany demograficzne, a wyrażają się one w wydłużeniu średniego trwania życia. Proces starzenia ciągle postępuje i tym samym starzenie się i starość stają się we współczesnym świecie jednym z najważniejszych wyzwań ludnościowych, rzutujących na gospodarkę krajów, ich strukturę społeczną, system zabezpieczenia społecznego, a także system opieki zdrowotnej i relacje międzypokoleniowe.¹

Limitem wieku, od którego uznaje się człowieka za starego, jest wiek przejścia na emeryturę. Ustalony wiek odpowiada fizjologicznym procesom starzenia się organizmu, które powodują systematycznie zmniejszanie się zdolności do pracy zarobkowej, obniżają produktywność oraz ograniczają sprawność.² Jednak starość nie jest pojęciem jednoznacznym. Początek tego okresu można różnie określać. W demografii starość jednostek dzieli się na: młodszy wiek poprodukcyjny (60-69 lat), starszy wiek poprodukcyjny (70-79 lat) oraz starość sędziwą (powyżej 80 lat). Istnieją także inne kryteria stanowiące o stopniu starości, tj.:

- starość biologiczna: według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) osoby w wieku od 60 do 75 lat to osoby w wieku podeszłym, od 75 do 90 lat to osoby w wieku starym, natomiast osoby mające ponad 90 lat to osoby długowieczne.
- starość społeczna: wiąże się to z zakończeniem przez osobę aktywności zawodowej i przejściem na emeryturę.
- starość psychologiczna: przejawia się w samopoczuciu osoby lub jej pozytywnym lub negatywnym stosunkiem do samego siebie i świata ją otaczającego.

Europa jest najstarszym demograficznie obszarem ziemskiego globu. Przewiduje się, że populacja mieszkańców Europy, stanowiąca ok.10% ludności świata, za 50 lat zmniejszy się do 5%. Starzenie się Europy wynika z następujących tendencji: ciągłego wzrostu długości życia, wynikającej z poprawy zdrowia i jakości życia Europejczyków, systematycznego wzrostu liczby ludności w wieku powyżej 60 lat oraz utrzymującego się niskiego przyrostu naturalnego.

W porównaniu z innymi państwami Unii Europejskiej, Polska w sensie demograficznym jest nadal młoda, a Polacy są młodszy przeciętnie o 3 lata od mieszkańców Unii (najstarsi są m.in. mieszkańcy Niemiec, Włoch, Finlandii, Grecji czy Bułgarii). Jednak udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród Polskiej ludności zwiększy się z ok.6,5 mln osób w 2010r. do prawie 9,6 mln w 2035r. Przyrost liczby osób powyżej 65r. życia będzie w Polsce jednym z największych w całej Unii.

¹ Głębicka K. „Polityka społeczna w Unii Europejskiej – aspekty aksjologiczne i empiryczne”, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2001r., s.238

² Tymowska A. „Socjoekonomiczne kryteria zależności osób starszych” [w]: „Starzenie się i starość w badaniach gerontologicznych” pod red. Piotrowskiego J., Wrocław 1975, s.108.

Według statystyk Eurostat w Polsce w 2010r. osoby w wieku powyżej 65 roku życia stanowiły 13,5% społeczeństwa, o 0,9% więcej niż w 2002r., jak również osoby w wieku powyżej 80 lat stanowiły 3,3% społeczeństwa, o 1,2% więcej niż w 2002r. Współczynnik osób w wieku emerytalnym³ w Polsce w 2002r. wyniósł 18,5%, a w 2010r. – 19,0%, to oznacza, że zwiększa się obciążenie osób w wieku produkcyjnym.

Natomiast z raportu pn. „Sytuacja Demograficzna Polski” wynika, że liczebność grupy ludności w przedziale wiekowym 65 lat i więcej, w okresie 1988–2002 zwiększyła się o 1183,2 tys. osób, tj. o 31,9%. Zdecydowanie szybszy przyrost liczby ludności starszej miał miejsce w miastach, gdyż osiągnął 46,1%, podczas gdy na wsi kształtował się na poziomie 15,5%. Zbiorowość ludzi starszych wciąż się zwiększa. W końcu 2011 r. liczyła ona 5325,0 tys., co oznacza, że od 2002 r. zwiększyła się o 437,3 tys. osób. W wyniku tego procesu powiększa się stale udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji kraju: w końcu 1988 r. wynosił on 9,8%, w 2002 r. – 12,8%, a w 2011 r. – 13,8%.

Prognozy GUS przewidują, iż liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w 2035r. w stosunku do 2007 r. zwiększy się o nieco ponad 3,5 mln. Według przewidywań tempo wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym zarówno w mieście, jak i na wsi zwiększy się po 2015 r. Wieś w 2035 r. nadal będzie „młodsza” od miasta. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na wsi wyniesie 25,2%, a w mieście 26,7% (w 2007 r. odpowiednio 15,5% i 16,3%). Okres po 2020 roku będzie charakteryzował się gwałtownym starzeniem się ludności. Znaczny przyrost nastąpi w najstarszych grupach wieku. Liczba osób w wieku 85 lat i więcej wzrośnie w 2030 r. do prawie 800 tys. (obecnie liczba osób w tym wieku wynosi niespełna 320 tys.).

Starzejące się społeczeństwo wymaga odpowiednich działań, programów ukierunkowanych na przygotowanie go do „jesieni życia” tak, aby doświadczyć jej godnie i świadomie. Istotne dla zdrowej i wartościowej starości jest docenianie osób starszych przez młodych. Należy wzmacniać międzypokoleniową solidarność i stwarzać warunki służące uniknięciu tzw. „konfliktu pokoleń”. Jak wynika z raportu pn. „Równe traktowanie standardem dobrego rządzenia”, który powstał na podstawie badań przeprowadzonych w 2011r., osoby starsze częściej czuły się dyskryminowane ze względu na wiek - 28% z pośród badanych powyżej 55 roku życia. Dyskryminacja takiego rodzaju przejawia się między innymi w podkreślaniu oraz akcentowaniu negatywnych konsekwencji procesu starzenia się społeczeństw. Przyczyną niewłaściwego traktowania seniorów są przede wszystkim negatywne stereotypy na temat starości, brak wiedzy o potrzebach osób starszych a także brak kultury osobistej i szacunku wobec seniorów.

³ Wskaźnik ten jest proporcją pomiędzy całkowitą liczbą osób starszych w określonym wieku, które nie są aktywne zawodowo (65 lat i więcej), a liczbą osób w wieku produkcyjnym (15-64 lat).

Dla organów Państwa stanowi wyzwanie system opieki zdrowotnej i socjalnej, który powinien zwracać baczniejszą uwagę na pozytywną diagnozę możliwości ludzi starszych, zwłaszcza w zakresie kopiowania, adaptowania i rozwijania nowych umiejętności. Należy także wzmacniać równość w dostępie do świadczeń zdrowotnych, rozwijać podstawy gerontologii, geriatry oraz psychiatrii problemów wieku starczego, akcentując podejście wielodyscyplinarne do problemów ludzi starych. W celu wzmocnienia autonomii ludzi starszych należy skrócić czas ich leczenia w różnych instytucjach, a umożliwić leczenie i rehabilitację w warunkach domowych⁴.

Istnieje pogląd, że osoby starsze, często samotne, ubogie, nie potrafią odnaleźć się w dzisiejszym świecie nowych technologii i nowych zjawisk społecznych. Jednak badania GUS pokazują, że wzrosła aktywność osób starszych w korzystaniu z nowości technologicznych, np. z Internetu. Coraz częściej seniorzy potrafią samodzielnie, lub przy pomocy rodziny, znajomych czy też organizacji społecznych założyć konto na portalu społecznościowym oraz porozumiewać się za pośrednictwem komunikatorów internetowych (ok. 4,5% - dane z 2011r.), częściej szukają również różnego rodzaju informacji w Internecie (ok. 6%). Pozornie słabe wyniki w tej kwestii, świadczą jednak o tym, że stereotyp seniora nie nadążającego za rozwojem technologicznym nie zawsze jest uzasadniony. Dane te potwierdzają jednocześnie aktywność osób starszych w społeczeństwie.

Konieczne jest zatem podejmowanie takich działań, które prowadzić będą do wzmocnienia pozycji seniorów, do wspierania ich samodzielności i podmiotowości, należy stworzyć warunki do aktywizacji osób w wieku senioralnym, które pozwoliłyby na wykorzystanie ich potencjału do podnoszenia własnej jakości życia, jakości życia społeczności sąsiedzkich i lokalnych oraz lepszej integracji społeczno-kulturowej.

Niniejszy program ma na celu poprawienie jakości i poziomu życia osób starszych dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną i jest spójny z takimi dokumentami jak:

- Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bielska-Białej na lata 2014-2020,
- Rządowym Programem na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020,
- Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
- Ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej

⁴ Grotowska-Leder J. „Sieci społeczne seniorów mieszkających w rejonach niezurbanizowanych w perspektywie teoretycznej i empirycznej” [w]. „Pomyślne starzenie się w perspektywie nauk o pracy i polityce społecznej” pod red. Kowalewski J.T. i Szukalski P., Komitet Nauk Demograficznych PAN, PTG, Instytut Ekonometrii i Statystyki UŁ i Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ, Łódź 2008r., s.129-131

1. Diagnoza społeczna sytuacji osób starszych.

Według danych z GUS, w 2012r. w Bielsku-Białej zamieszkiwało 174370 mieszkańców, wśród których, kobiety stanowiły 92 132 a mężczyźni 82 238.

Jednym z elementów analizy ludności Bielska-Białej jest struktura trzech istotnych kategorii wieku, według grup ekonomicznych: wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (tabela nr 1)

Tabela nr 1. Ludność Bielska -Białej wg ekonomicznych grup wieku w stosunku do ogółu ludności w Bielsku-Białej w latach 2000-2012.

Wyszczególnienie wg wieku	2000 179.314 mieszk.	2005 176.864 mieszk.	2007 175.690 mieszk.	2009 175.402 mieszk.	2010 175.755 mieszk.	2011 174.503 mieszk.	2012 174.370 mieszk.
przedprodukcyjny	21,6	18,1	17,3	17,0	16,9	16,8	16,8
produkcyjny	64,0	65,7	65,4	64,7	64,2	63,6	62,8
poprodukcyjny	14,4	16,2	17,3	18,3	18,9	19,6	20,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS Katowice.

W Bielsku-Białej populacja osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła na przestrzeni 12 lat z 14,4% w roku 2000 do 20,3% w 2012r. (tabela nr 1). Co piąty mieszkaniec Bielska-Białej, to osoba w wieku poprodukcyjnym. Starszych bielszczan przybywa z roku na rok, jednak pozytywnym objawem jest utrzymywanie się, w ostatnich latach na zbliżonym poziomie ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela nr 2. Ludność według ekonomicznych grup wieku oraz płci w Bielsku-Białej w 2012r.

Wyszczególnienie wg wieku	Ogółem 174370	Mężczyźni 82238	Kobiety 92132
przedprodukcyjny	29361	15057	14304
produkcyjny	109546	56467	53079
poprodukcyjny	35463	10714	24749

Źródło: Opracowanie własne „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie śląskim w 2012r.”

Analiza danych w szerszym wymiarze czasowym, odnośnie trzech podstawowych grup wieku wśród mieszkańców Bielska-Białej wskazuje na kilka podstawowych tendencji określających przyszłe cele strategii polityki społecznej Miasta. Pierwsza tendencja odnosi się do wzrastającej części zbiorowości w wieku poprodukcyjnym, która wzrosła na przestrzeni 12 lat z 14,4% w 2000r. do 20,3% w 2012r. Druga mająca wpływ na kształtowanie się między innymi rynku pracy w mieście, to spadek udziału w ogólnej populacji mieszkańców osób w wieku produkcyjnym. W ciągu 12 lat, po chwilowym wzroście w 2005r. następował systematyczny spadek do 2012r., kiedy ta kategoria mieszkańców stanowiła 62,8% ogółu zbiorowości mieszkańców. Wreszcie trzecia tendencja, to systematyczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, gdzie od 2000r. obserwuje się spadek liczby najmłodszych obywateli miasta - od 21,6% w 2000r do 16,8% w 2012r. (tabela nr 1).

Niski poziom dzietności, przy jednoczesnym wydłużaniu się trwania życia, powoduje spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym⁵.

Również dane przedstawione w tabeli nr 2 obrazują wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym, zwłaszcza wśród kobiet. Feminizacja starości związana jest z nadumieralnością mężczyzn zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych. Analizując zależność między płcią, a wiekiem zauważamy, że udział kobiet w grupie osób w wieku emerytalnym jest większy niż mężczyzn (tabela nr 3).

Tabela nr 3. Ludność wg wieku i płci w Bielsku-Białej w 2012 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	13.500	6.085	7.415
65 lat i więcej	28.048	10.714	17.334

Źródło: Opracowanie własne „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie śląskim w 2012r.”

Analizując zasoby demograficzne określonej zbiorowości należy także brać pod uwagę odniesienie jej układu do modelu struktury ludności według płci i wieku. Istnieją trzy podstawowe modele.

Pierwszy z nich to model *progresywny* nazywany *rozwojowym*, w którym funkcjonuje dynamiczna przewaga urodzeń nad zgonami.⁶ Dane demograficzne wskazują, że najbliższym tego modelu, choć zmierzającym w kierunku zastojowej struktury ludności w Bielsku-Białej, jest sześć osiedli stolicy Podbeskidzia: Hałcnów, Komorowice Krakowskie, Wapienica, Stare Bielsko, Lipnik, Biała Wschód. Osiedla o jeszcze progresywnej strukturze ludności stanowią 20,0% spośród wszystkich 30 osiedli Bielska-Białej. W tych sześciu osiedlach mamy do czynienia z przewagą młodej części struktury ludności (od ok. 20% do 19% ogółu ludności tych osiedli) nad starą (od ok. 13% do 17% ogółu populacji w osiedlach), gdzie proporcja pomiędzy kategorią osób w wieku przedprodukcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym wskazuje istotną statystycznie przewagę tych pierwszych, pomimo że odsetek osób starszych przekroczył, poza jednym przypadkiem (Stare Bielsko 13,5%), 14% ogółu ludności na tym obszarze.

Drugi typ definiowany jest, jako *zastojowy*. Zrównoważenie wskaźników ruchu naturalnego lub oscylowanie wokół tej równowagi, czyli urodzeń i zgonów jest cechą charakterystyczną tego modelu.⁷ Ten model struktury ludności według płci i wieku reprezentują zbiorowości zamieszkujące trzy osiedla: Komorowice Śląskie, Kamienica i Karpackie. Osiedla o zastojowej strukturze ludności stanowią 10,0% spośród wszystkich 30 osiedli Bielska-Białej. W najlepszej jednak demograficznej

⁵ „Zarządzanie rozwojem miast o zmniejszającej się liczbie mieszkańców (w kontekście perspektywy finansowej 2014-2020). Kancelaria Senatu, Warszawa 2013, str.124.

⁶ „Bielsko-Biała. Zjawiska i problemy społeczne 2010: fakty i opinie”, pod red. K. Czekaja, str.61

⁷ „Bielsko-Biała. Zjawiska i problemy społeczne 2010: fakty i opinie”, pod red. K. Czekaja, str.61

sytuacji wydaje się być zbiorowość osiedla Karpackiego, w którym 70,8% ogółu mieszkańców zalicza się do kategorii wieku produkcyjnego.

Trzeci model określony jako *regresywny*, w którym wskaźniki odnoszące się do zgonów przewyższają te charakteryzujące urodzenia. Model ten w zbiorowości mieszkańców Bielska- Białej obejmuje pozostałe osiedla: Piastowskie, Mieszka I, Słoneczne, Grunwaldzkie, Kopernika, Górne Przedmieście, Złote Łany, Dolne Przedmieście, Bielsko Południe, Leszczyny, Aleksandrowice, Mikuszowice Śląskie, Biała Śródmieście, Mikuszowice Krakowskie, Beskidzkie, Śródmieście Bielsko, Straconka, Biała Północ, Biała Krakowska, Polskich Skrzydeł, Wojska Polskiego. Osiedla o regresywnej strukturze ludności stanowią 70,0% spośród wszystkich 30 tworzących strukturę administracyjną stolicy Podbeskidzia. Dane demograficzne wskazują, że w przypadku tych osiedli mamy do czynienia ze strukturą ludności w okresie starzenia się i starości.

Prezentując diagnozę seniorów Bielska-Białej, należy zaznaczyć, iż kwestia starzenia się społeczeństwa odnosi się nie tylko do tego Miasta lecz również do całego województwa, Polski czy wspomnianej już we wstępie Europy. W poniższej tabeli został porównany udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym do przyrostu naturalnego w poszczególnych miastach województwa śląskiego (tabela nr 4).

Tabela nr 4. Udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym do przyrostu naturalnego w poszczególnych miastach województwa śląskiego.

	Ludność			% ogółu ludności w wieku poprodukcyjnym			Przyrost naturalny na 1000 ludności		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Bielsko-Biała	174.755	174.503	174.370	18,9	19,6	20,3	0,3	0,5	0,3
Bytom	177.266	176.106	174.724	18,8	19,4	20	-1,5	-2,4	-3,0
Chorzów	111.843	111.536	111.168	20,1	20,5	20,9	-2,2	-3,9	-3,7
Częstochowa	237.203	235.798	234.472	19,4	20,2	21,0	-2,3	-2,6	-3,1
Gliwice	187.830	186.868	186.210	18,4	19,1	19,8	-0,5	-1,2	-1,1
Katowice	311.421	309.304	307.233	20,6	21,2	21,8	-2,1	-3,1	-2,9
Ruda Śląska	143.566	143.024	142.346	16,8	17,2	17,7	-0,3	-0,8	-0,8
Sosnowiec	216.961	215.262	213.513	18,8	19,8	20,7	-3,2	-3,5	-3,7
Tychy	129.507	129.322	129.112	15,5	16,2	17,1	2,8	1,4	1,1
Zabrze	181.399	180.332	179.452	17,7	18,3	18,8	0,8	-0,9	-0,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013).

Analizując dane z Urzędu Statystycznego w Katowicach (zawarte w opracowaniu „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie śląskim w 2012r.”), można stwierdzić, że w ostatnich latach obserwuje się tendencje świadczące o starzeniu się ludności w całym województwie śląskim, co przejawia się m.in. zmianami w strukturze według wieku ludności.

Jednakże, jak wynika z powyższej tabeli, Miasto Bielsko-Biała jest jednym z niewielu miast województwa śląskiego, w którym w 2012r. utrzymywał się dodatni przyrost naturalny. Natomiast we wszystkich wymienionych miastach obserwuje się ogólny spadek liczby ludności oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym.

W końcu 2012 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) wyniosła 782,8 tys. osób i zmniejszyła się w relacji do 2011r. o 1,0% (udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności województwa wyniósł 17,0%). Liczba ludności w wieku produkcyjnym (18–59 lat w przypadku kobiet, 18–64 lata– mężczyźni) osiągnęła poziom 2970,0 tys. i zmalała o 0,9% w stosunku do 2011r. (grupa ta stanowiła 64,3% ogółu mieszkańców województwa). Osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (w wieku 18-44 lata) stanowiły 60,9% ogółu ludności w wieku produkcyjnym, a w wieku produkcyjnym niemobilnym (45–59 lat dla kobiet, 45–64 lata dla mężczyzn) – 39,1%. Zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65 roku życia) w 2012 r. liczyła 863,1 tys. i była większa o 3,0% niż w 2011r. W końcu 2012 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 55 osób w wieku nieprodukcyjnym (w kraju 57) a przed rokiem 54. Wskaźnik ten w województwie śląskim był wyższy wśród mieszkańców wsi (56) niż miast (55). W 2012 r. spośród powiatów największe obciążenie ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym odnotowano w Chorzowie (61 osób), w Jastrzębiu-Zdroju (60), najmniejsze w Żorach oraz w Tychach (po 50), natomiast w Bielsku-Białej wskaźnik ten utrzymywał się na poziomie 59. Proces starzenia się ludności w województwie śląskim jest efektem wydłużenia trwania życia, spadku liczby urodzeń oraz procesów migracyjnych.

Jak już wspomniano wcześniej, tendencje do starzenia się społeczeństwa obserwowane są także w całej Polsce, co ilustruje poniższa tabela, w której został porównany udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym do przyrostu naturalnego w wybranych miastach Polski w 2012r. (tabela nr 5).

Tabela nr 5. Udział procentowy osób w wieku poprodukcyjnym do przyrostu naturalnego w wybranych miastach Polski w 2012r.

Miasta	Ludność	% ogółu ludności w wieku poprodukcyjnym	Przyrost naturalny na 1000 ludności
Bielsko -Biała	174.370	20,3	0,3
Bydgoszcz	361.254	20,8	-1,6
Gdynia	248.726	21,4	-0,7
Jelenia Góra	82.846	22,1	-4,7
Kalisz	104.676	20,9	-2,4
Kielce	200.938	20,7	-0,4
Koszalin	109.343	20,4	-0,2
Lublin	347.678	19,5	0,7
Olsztyn	174.641	17,8	1,0
Opole	121.576	20,2	- 0,9
Radom	219.703	18,7	-1,1
Rzeszów	182.028	17,2	3,7
Szczecin	408.913	20,3	-1,7
Tarnów	112.952	20,1	-0,6
Włocławek	115.546	19,5	- 2,7
Wrocław	631.188	20,8	-0,6
Zielona Góra	119.023	19,5	-0,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2013)

Na przykładzie wymienionych w tabeli miast polskich można zauważyć, iż bez względu na liczbę zamieszkujących je ludności, udział osób w wieku poprodukcyjnym kształtuje się na podobnym poziomie, a mieszkańcy Bielska-Białej nie stanowią jedynej starzejącej się zbiorowości w Polsce. Należy również podkreślić, że w przedstawionych miastach, nawet jeśli występuje dodatni przyrost naturalny, jest on w większości przypadków na zbyt niskim poziomie aby zapewnić prostą zastępowalność pokoleń. Co za tym idzie we wszystkich tych miastach, tak jak w Bielsku-Białej, będzie rosła populacja ludności w wieku poprodukcyjnym.

Przewiduje się, że w roku 2035 seniorzy będą stanowić grupę prawie 38.000 osób – 24% populacji mieszkańców Miasta, w tym prawie 20% mężczyzn i ponad 28% kobiet będzie mieć więcej niż 65 lat.

2. Obszary w kontekście działań na rzecz osób starszych

Usługi socjalne

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W 2012r. usługi opiekuńcze przyznawane były osobom, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powodował trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. W przypadku ludzi samotnych, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagali pomocy innych osób, a byli jej pozbawieni, przyznanie usług opiekuńczych miało charakter obligatoryjny, przyznane świadczenie uzależnione było od indywidualnych potrzeb usługobiorcy, związanych z prawidłowym funkcjonowaniem w ich miejscu zamieszkania. Usługi były przyznawane również osobom, wymagającym pomocy innych osób, którym rodzina a także wspólnie zamieszkujący małżonek oraz najbliżsi członkowie rodziny (dzieci, wnuki, prawnuki) nie mogli takiej pomocy zapewnić. W tym przypadku kierowano się zasadą subsydiarności, udzielana pomoc była wsparciem.

Pomoc ta zapewniła osobom starszym i niepełnosprawnym możliwość zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych w ich własnym środowisku, bez konieczności ubiegania się o miejsce w domach pomocy społecznej.

Tabela nr 8.

Rok	Ilość osób objętych pomocą usługową (w tym nowe środowiska)	Ilość nowych środowisk	Usługi realizowane przez opiekunki MOPS i podmiot zewnętrzny
2011	404	104	333 w tym: S – 291 R - 42
2012	443	139	356 w tym: S – 307 R - 49

* S – osoby samotnie gospodarujące

* R – osoby w rodzinie

Opracowanie własne: Źródło sprawozdanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej, za 2012 rok

Mieszkańcom Bielska-Białej, którzy wymagali całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogli funkcjonować w codziennym życiu, a którym nie można było zapewnić

niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej, kierował do domów pomocy społecznej (DPS).

Na terenie Miasta funkcjonują następujące domy opieki:

Tabela nr 9. Domy Pomocy Społecznej i Domy Opieki w Bielsku-Białej

l.p.	Adres	Liczba miejsc	Typy Domu
1.	DPS „Dom Nauczyciela” ul. Pocztowa 14a	92	dla osób w podeszłym wieku
2.	DPS dla Osób Starszych ul. Żywiecka 15	57	(42 miejsca) dla osób w podeszłym wieku (15 miejsc) dla osób niepełnosprawnych fizycznie
3.	DPS dla Przewlekle Chorych, ul. Olimpijska 11	48	dla osób przewlekle somatycznie chorych
4.	DPS „Hospicjum” Al. Armii Krajowej 181	25	dla osób przewlekle somatycznie chorych
5.	Dom opieki „Samarytanin”, ul. Bednarska 10	89	dla osób w podeszłym wieku oraz dla przewlekle somatycznie chorych
6.	Ewangelicki Dom Opieki „Soar”, ul. Modrzewskiego 25	28	dla osób w podeszłym wieku,
7.	Dom Opieki Pod Dębem ul. Pod Dębem 18	19	dla ludzi starszych obojga płci, somatycznie chorych, niepełnosprawnych fizycznie - sprawnych umysłowo.
8.	Dom Seniora JAWOROWA, ul. Jaworowa 14	40	dla osób starszych, wymagających stałej opieki i rehabilitacji.
9.	Dom Opieki DAISY, ul. Kazimierza Wielkiego 27	16	dla osób w podeszłym wieku, niepełnosprawnych, oraz przewlekle chorych
10.	DPS Matki Bożej Nieustającej Pomocy, ul. Grzybowa 8	25	dla osób w podeszłym wieku
11.	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Córek Bożej Miłości ul. Żywiecka 20	65	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru Wojewody Śląskiego

Wszystkie powyższe domy zarejestrowane są w rejestrze Wojewody Śląskiego.

W celu aktywizacji i reintegracji społecznej osób starszych na terenie Miasta, Środowiskowe Centrum Pomocy prowadzi ośrodki wsparcia, przeznaczone dla osób, które z uwagi na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Są to:

- **Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych-** został utworzony z myślą o osobach starszych i niepełnosprawnych przeżywających różne problemy (materialne, rodzinne, społeczne, zdrowotne, psychiczne). Jest przeznaczony dla osób, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymagają częściowej

opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a są ich pozbawione. Dom Dziennego Pobytu zapewnia 50 miejsc dla podopiecznych. Od poniedziałku do piątku prowadzone są zajęcia, m.in. kulinarne, muzyczne, literackie, gimnastyka relaksująca. Podopieczni mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej i pracownika socjalnego.

- **Dom Dziennego Pobytu dla Osób dotkniętych Chorobą Alzheimera-** został utworzony z myślą o osobach, u których zdiagnozowano Chorobę Alzheimera oraz ich rodzinach. Placówka przeznaczona jest dla osób będących w pierwszej fazie choroby. W Domu Dziennego Pobytu prowadzone są zajęcia m.in. treningi umiejętności społecznych i interpersonalnych, umiejętności praktycznych, umiejętności spędzania czasu wolnego oraz zajęcia o charakterze terapeutycznym. Podopieczni oraz ich rodziny mogą skorzystać z pomocy pracownika socjalnego oraz wsparcia psychologicznego.
- **Kluby Samopomocy dla osób starszych**, które funkcjonują w ramach **Środowiskowego Centrum Pomocy**:
 - **Klub Seniora** –znajduje się przy ul. Komorowickiej. W trakcie pobytu prowadzone są różnorodne zajęcia m.in. manualne, prasówka, rozgrywki karciane, rozmowy wspierające. Opiekunowie zwracają dużą uwagę na poznanie problemów i spraw podopiecznych. W przypadku kiedy podopieczni przebywają w szpitalu lub zostali umieszczeni w Domu Pomocy Społecznej, opiekunowie oraz osoby zaprzyjaźnione z klubu odwiedzają ich.
 - **Klub Samopomocy „Przystań”** - zlokalizowany przy ul. Piastowskiej – jest ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla osób starszych i niepełnosprawnych, które chcą aktywnie spędzać czas wolny. Działalność Klubu ma na celu podtrzymywanie aktywności psychoruchowej, rozwijanie kontaktów towarzyskich i kulturalnych, zapobieganie osamotnieniu, propagowanie zdrowego stylu życia, oraz aktywnego wykorzystania czasu wolnego. Proponowane zajęcia to między innymi: gimnastyka i relaksacja, rozgrywki karciane, wyjścia na basen, zajęcia plastyczne, klub filmowy, kącik prasowy, kącik literacki. Organizowane są również imprezy okolicznościowe i wycieczki. Podopieczni mają zapewnioną, ciepłą i rodzinną atmosferę, jak również wsparcie i pomoc pracownika socjalnego oraz psychologa.

W ramach aktywizacji i integracji społecznej ludzi starszych, na terenie Miasta funkcjonuje prowadzony przez Klub Inteligencji Katolickiej Dom Dziennego Pobytu Dla Osób Starszych mający na celu podtrzymanie aktywności psychicznej i fizycznej tych osób oraz jak najdłuższe zachowanie ich zdolności do niezależnego życia bez konieczności instytucjonalizacji.

Aktualnie osoby starsze uzyskują informację o świadczeniach z pomocy społecznej głównie od lekarza rodzinnego, rodziny i znajomych, a także od pracowników socjalnych, pielęgniarek środowiskowych oraz terapeutów. Większość z nich objęta jest usługami opiekuńczymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej. Ponadto, w „Informatorze dla osób niepełnosprawnych” wydawanym cyklicznie co roku przez Wydział Polityki Społecznej w Urzędzie Miejskim w Bielsku-Białej istnieje wykaz jednostek miejskich, instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych. W celu rozpowszechnienia informacji o oferowanych usługach i świadczeniach z pomocy społecznej istotnym jest, aby dotrzeć do jak największej liczby osób, również tych nie objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej. Należy bowiem opracować ulotki informacyjne dotyczące powyższego zakresu, a w szczególności o zasadach udzielania pomocy, oraz o usługach świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej.

Zdrowie i profilaktyka

Na terenie Miasta przy Beskidzkim Centrum Onkologii – Szpitalu Miejskim im. Jana Pawła II w Bielsku-Białej funkcjonuje Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, w którym opiekę znajdują między innymi osoby starsze. Zakład ten oferuje świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym wraz z kontynuacją leczenia farmakologicznego i dietetycznego dla pacjentów w wieku starszym nie wymagających leczenia szpitalnego. Pomieszczenia są przystosowane do osób starszych tj.: mała liczba łóżek w salach, windy, podjazdy oraz różnego typu udogodnienia jak pochyty, itp. Bez kolejki korzystają inwalidzi wojenni i wojskowi oraz kombatancki.

Ponadto co roku na terenie Miasta finansowane są przez Gminę Bielsko-Biała programy zdrowotne takie jak: program badań przesiewowych w kierunku raka prostaty skierowany do mężczyzn powyżej 50 roku życia, program badań przesiewowych w kierunku nowotworów płuc i gruźlicy płuc skierowany do osób w wieku 40-65 lat oraz program badań przesiewowych w kierunku raka jajnika dla kobiet powyżej 40 roku życia.

Udział osób starszych w programach, pozwala na wcześniejsze wykrycie ewentualnych schorzeń oraz pozwala na wdrożenie działań zapobiegawczych, co korzystnie wpływa na poprawę jakości życia seniorów.

W ramach profilaktyki zdrowia osób starszych niezbędne jest wdrażanie programów zdrowotnych, programów profilaktyki zdrowia psychicznego ludzi starszych, szkolenie kadry medycznej i służb społecznych w zakresie geriatry, gerontologii, promowanie aktywnego stylu życia. Konieczne są również działania mające na celu m.in. podnoszenie świadomości osób starszych i ich rodzin dotyczących problematyki prozdrowotnej, uczestnictwo w różnych programach zdrowotnych,

angażowanie organizacji pozarządowych zajmujących się profilaktyką i edukacją zdrowotną osób starszych, rozwój pielęgniarstwa opieki środowiskowej, zwiększenie liczby programów profilaktycznych dla osób starszych.

Edukacja, kultura i rekreacja

Na terenie Miasta Bielska-Białej działa wiele edukacyjnych i kulturalnych jednostek skupiających osoby starsze.

Przy Akademii Techniczno – Humanistycznej od 1996r. działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego podstawowym zadaniem jest włączenie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego, systematyczne pogłębianie wiedzy oraz poszerzanie zainteresowań. Zasadniczą formą kształcenia są wykłady i seminaria, które obejmują różne dziedziny nauki jak np.: medycynę, historię, historię sztuki, ekonomię, literaturę, psychologię i inne. Dużą popularnością cieszą się również zajęcia w zespołach zainteresowań takich jak: literackie, psychologiczne, plastyczne, wokalne-muzyczne, turystyczne i narciarskie oraz w zespole brydżowym. Wszystkie te zajęcia spełniają także istotną rolę integracyjną. Słuchacze UTW mogą również korzystać z ulgowych biletów i bezpłatnych zaproszeń na szereg imprez kulturalnych, co umożliwia im szeroki dostęp do bieżących wydarzeń.

Na terenie miasta powstała również Akademia Seniora, która jest jednostką dydaktyczną Wyższej Szkoły Administracji, a jej celem jest aktywizacja osób starszych, a także wykorzystanie ich wielkiego potencjału: wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego. Zadaniem Akademii Seniora jest rozwijanie sprawności intelektualnej, fizycznej i kulturalnej seniorów, a także budowanie więzi międzyludzkich, w tym międzypokoleniowych, integrowanie środowiska ludzi starszych, niezależnie od wieku i wykształcenia.

Ponadto instytucje Kultury takie jak: Galeria Bielska BWA, Teatr Polski w Bielsku Białej, Teatr Lalek Baniałuka proponują liczne zniżki dla emerytów i rencistów na niektóre imprezy, bilety za przysłowiową złotówkę, bezpłatne wstępy na liczne wystawy i odczyty. Natomiast w Bielskim Centrum Kultury od 2005r. cyklicznie odbywają się koncerty, w których uczestniczą m.in. pensjonariusze placówek samorządowych i pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej;

Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki” bierze udział w projekcie „Grey matters” (Seniorzy są ważni). Projekt będzie trwał 2 lata (sierpień 2013r. – lipiec 2015r.) i **ma charakter międzynarodowego przedsięwzięcia kulturalnego**, które służy wzmocnieniu amatorskiego ruchu teatralnego angażującego osoby starsze i niepełnosprawne. **Najważniejsze działania projektu to:** cykl warsztatów teatralnych w czterech krajach zakończony prezentacjami stworzonych widowisk, udział grup warsztatowych w festiwalu teatru wspólnotowego w Berlinie

w czerwcu 2014r. oraz cykl spotkań i wizyt roboczych poświęconych interaktywnej wymianie doświadczeń i metod pracy pomiędzy organizacjami partnerskimi. **Dzięki udziałowi w tej inicjatywie** w ciągu dwóch lat 24 osoby ze Stowarzyszenia „Teatr Grodzki” będą mogły wyjechać do placówek teatralnych w krajach partnerskich – 16 beneficjentów (osoby starsze i niepełnosprawne), które zaprezentują spektakle w krajach partnerskich oraz 8 trenerów związanych z edukacją teatralną osób starszych i niepełnosprawnych.

Z myślą o osobach starszych Książnica Beskidzka gromadzi materiały biblioteczne dostosowane do ich potrzeb. Dzięki pomocy wolontariuszy prowadzona jest akcja „Książka do domu”. Osoby niepełnosprawne (niewidome, niedowidzące) i starsze, mogą skorzystać z tzw. „książki mówionej”. Starsi czytelnicy mają możliwość korzystania również ze zbiorów muzycznych, filmowych i teatralnych. Organizowane są także bezpłatne warsztaty komputerowe dla seniorów.

W zakresie sportu i rekreacji Bielsko-Bialski Ośrodek Sportu i Rekreacji oferuje dla emerytów zniżki na wszystkie obiekty sportowe (pływalnie, lodowiska), a w maju i czerwcu 2014r. zostanie uruchomiony Program dla Seniora, w ramach którego będą organizowane zajęcia na siłowni, gimnastyka oraz gra w bule.

Od wielu lat organizowana jest we współpracy z miejskimi Domami Pomocy Społecznej oraz z zaprzyjaźnionymi z innych regionów woj. śląskiego impreza sportowa ”SENIORIADA”, podczas której pensjonariusze biorą udział w konkursach, licznych dyscyplinach sprawnościowych i wytrzymałościowych, do których przygotowują się w swoich domach przez cały rok. Impreza ta jest także dobrą okazją do spotkań i integracji z mieszkańcami innych DPS – ów.

Chcąc zaktywizować osoby starsze do wychodzenia z domu, w Bielsku-Białej w październiku 2013r., z inicjatywy organizacji pozarządowej ruszył program "Starówka dla seniorów". Uczestniczące w niej lokale przygotowały dla emerytów i rencistów zniżki.

Organizator publicznego transportu zbiorowego, jakim jest miasto Bielsko-Biała, dąży do dostosowania przewozów pasażerskich do potrzeb osób niepełnosprawnych i o ograniczonej zdolności ruchowej. Osoby starsze, często z racji wieku, nie mogą podróżować komunikacją indywidualną, dlatego często wybierają podróż w zakresie komunikacji zbiorowej. W związku z tym standard usług w przewozach jest dla tej grupy pasażerów istotnym aspektem. W zakresie ułatwienia tym osobom korzystania ze środków transportu publicznego, dąży się do wymiany taboru, aby był on w pełni dostosowany do potrzeb wspomnianych osób (wybór taboru niskopodłogowego, wyposażenia w tzw. „przyklęk” i platformy ruchowe, instalacja urządzeń sygnalizacyjnych dla pasażerów). Obecnie Miejski Zakład Komunikacyjny (MZK) posiada 61 autobusów niskopodłogowych, 100% pojazdów jest wyposażonych w informację wizualną, a w 65 zainstalowano elektroniczny system zapowiedzi

głosowych o zbliżających się przystankach. MZK oferuje również bezpłatne przejazdy komunikacją miejską dla osób powyżej 70 roku życia.

Organizacje pozarządowe

Oprócz działań wymienionych na łamach niniejszego Programu, na uwagę zasługują również funkcjonujące na terenie Miasta organizacje pozarządowe. Są to między innymi organizacje kombatanatów, związek emerytów i rencistów, liczne kluby osiedlowe, które aktywizują oraz integrują osoby starsze poprzez spotkania czy wycieczki. Zaliczyć można do nich również stowarzyszenia, których celem jest pielęgnowanie i promowanie tradycji patriotycznych, inicjowanie programów przyczyniających się między innymi do wzrostu zainteresowania działalnością społeczną ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych oraz projektów aktywizujących osoby starsze, np. Projekt „Pora dla Seniora” (realizowany w latach 2012-2013) przez Towarzystwo Przyjaciół Bielska-Białej i Podbeskidzia, który obejmował cykl zajęć informatycznych, artystycznych i ruchowych dla osób w wieku 60+ z dwunastu osiedli Bielska-Białej. Z badań przeprowadzonych przez GUS wynika również, że osoby starsze są bardziej związane z Kościołem, częściej uczestniczą w nabożeństwach i spotkaniach religijnych, oraz wchodzi w skład organizacji przyparafialnych działających na rzecz Parafii oraz jej mieszkańców.

Osoby starsze często angażują się w działalność pomocy sąsiedzkiej, odwiedzanie i pomaganie zaprzyjaźnionym osobom starszym, czy wolontariat. Dlatego należy stworzyć warunki do aktywizacji seniorów, co pozwoliłoby na wykorzystanie ich potencjału do podnoszenia własnej jakości życia oraz lepszej integracji społeczno kulturowej.

Organizacje oraz instytucje odpowiedzialne za politykę społeczną miasta, podejmując wszelkiego rodzaju zadania, powinni skupić uwagę na mieszkańcach po siedemdziesiątym roku życia. Działania te powinny uwzględniać zachowanie praw ludzi starszych do niezależności, która oznacza zapewnienie wolnego wyboru w sposobie życia, tak długo jak to tylko będzie możliwe.

Niezbędnym jest także wspieranie samodzielności, dostępu do aktywności lokalnej, usług i poradnictwa różnego rodzaju, dbanie o rekreację, edukację oraz profilaktykę zdrowotną, programy socjalne stabilizujące bezpieczeństwo socjalne, pomoc mieszkaniową, organizacje placówek wsparcia, rozwijanie ruchu samopomocy. Istotnym jest także rozwijanie świadomości społecznej oraz uwrażliwienie społeczności lokalnej, zwłaszcza dzieci i młodzieży na potrzeby osób starszych, np. poprzez konkursy, spotkania w przedszkolach z osobami starszymi, czy rozmowy w szkołach między innymi o solidarności międzypokoleniowej.

Programy na rzecz Osób Starszych

W lipcu 2011r. została wydana broszura pn. „Jak promować aktywność osób starszych w Europie, wsparcie Unii Europejskiej dla podmiotów lokalnych i regionalnych”. Jest to program Europejskiego Partnerstwa Innowacji (EPI) na rzecz aktywności i zdrowia osób starszych, który wspierać będzie partnerstwo między wszystkimi istotnymi interesariuszami w pokonywaniu barier we wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań w zakresie: profilaktyki i promocji zdrowia, opieki zintegrowanej i samodzielnego życia osób starszych. Do roku 2020 jego celem ogólnym jest zwiększenie średniej długości życia osób zdrowych w UE o dwa lata.

W dniu 24 grudnia 2013r. został przyjęty Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020. Jego główne cele to poprawa jakości życia osób starszych i pełniejsze wykorzystanie ich potencjału w różnych rolach społecznych. Program ten zakłada m.in. dofinansowanie rozwoju oraz rozszerzenie oferty edukacyjnej, wspieranie różnych form edukacji i uczenia się na rzecz poprawy umiejętności osób starszych, podnoszenie kwalifikacji kadry zajmującej się aktywizacją społeczną osób starszych, a także podniesienie jakości usług społecznych dla tej grupy osób. Program ma na uwadze zróżnicowanie populacji osób starszych i propaguje działania podtrzymujące aktywność osób starszych oraz zapewniające im udział w życiu społecznym.

„Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020” (uchwalona przez Sejmik Województwa Śląskiego w dniu 24 kwietnia 2006), określa działania zmierzające do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców regionu. Do priorytetów polityki społecznej, ujmowanych w perspektywie społeczeństwa obywatelskiego, zaliczono między innymi wspieranie rodzin, rozwój ekonomii społecznej, aktywizację osób niepełnosprawnych, przełamywanie barier w aktywizacji osób starszych, integrację systemu pomocy społecznej oraz bezpieczeństwo publiczne.

Miejskie konkursy wspierające działania na rzecz seniorów

Urząd Miejski w Bielsku-Białej ogłasza coroczne otwarte konkursy ofert skierowane do instytucji działających między innymi na rzecz osób starszych. W ramach głównego zadania pn. *Aktywizacja i integracja ze środowiskiem lokalnym osób niepełnosprawnych oraz osób starszych* wyodrębniono takie działania jak:

- „Aktywizacja i integracja kombatantów oraz inwalidów wojennych” - celem tego działania jest poprawa funkcjonowania w środowisku osób zrzeszonych w organizacjach kombatanckich poprzez umożliwienie kontaktów społecznych oraz podniesienie wiedzy w zakresie praw, uprawnień i możliwości skorzystania z różnych form pomocy. W ramach tego działania będą realizowane następujące przedsięwzięcia: umożliwienie kontaktów społecznych członkom organizacji poprzez organizowanie spotkań, odwiedzin w domach lub w formie korespondencyjnej w przypadku osób

chorych lub będących w podeszłym wieku, zapewnienie właściwej i kompleksowej informacji w zakresie praw, uprawnień a także możliwości uzyskania wsparcia i pomocy oraz organizowanie wyjazdów integracyjnych;

- „Aktywizacja i integracja osób starszych” – celem tego działania jest zachowanie kondycji zdrowotnej osób starszych poprzez zagospodarowanie ich czasu wolnego oraz poprawa funkcjonowania w środowisku osób starszych poprzez umożliwienie kontaktów społecznych. Natomiast przedsięwzięcia które będą realizowane w ramach tego działania to: organizowanie i prowadzenie zajęć aktywizujących, organizowanie i prowadzenie spotkań edukacyjnych, organizowanie wyjazdów integracyjnych stanowiących dopełnienie działań aktywizujących prowadzonych w środowisku, umożliwienie uczestnikom dojazdu do miejsca realizacji zadania oraz zapewnienie żywienia.

3. Cele strategiczne, szczegółowe oraz zadania Programu

Cel główny Programu:

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz poprawa jakości ich życia poprzez zapewnienie im warunków do pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku wśród społeczeństwa.

Cel strategiczny I: Pomoc, wsparcie i zapewnienie osobom starszym bezpieczeństwa socjalnego.

Cele szczegółowe:

- 1) Wsparcie osób starszych w ich środowisku zamieszkania.
- 2) Wspieranie rodziny osób starszych.
- 3) Rozwój ośrodków wsparcia dziennego i całodobowego dla osób starszych.

Zadania:

1. Rozwój różnych form wsparcia dla osób starszych w miejscu zamieszkania.
2. Upowszechnianie informacji na temat dostępności do usług świadczonych na rzecz osób starszych przez instytucje i organizacje.
3. Doskonalenie wiedzy zawodowej pracowników pomocy społecznej w zakresie wspierania osób starszych.
4. Propagowanie nowoczesnych rozwiązań w celu zwiększenia bezpieczeństwa seniorów (teleopieka).
5. Utworzenie w Domach Pomocy Społecznej miejsc pobytu tymczasowego dla osób starszych.
6. Rozwój wolontariatu działającego na rzecz osób starszych.

7. Udzielanie pomocy psychologicznej oraz rozwój poradnictwa dla rodzin osób starszych.
8. Integrowanie rodziny poprzez wspieranie jej w opiece nad seniorem.
9. Promowanie tworzenia pomocy sąsiedzkiej dla osób starszych.

WSKAŹNIKI:

- liczba osób objęta wsparciem z podziałem na rodzaj udzielonej pomocy
- liczba miejsc „hotelowych” w DPS-ach
- liczba grup wsparcia dla rodzin osób starszych
- liczba wolontariuszy zaangażowanych w pomoc osobom starszym
- liczba szkoleń

Cel strategiczny II: *Aktywizacja i reintegracja społeczna osób starszych.*

Cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie aktywności osób starszych i działających na ich rzecz organizacji.
- 2) Tworzenie warunków do aktywnego udziału osób starszych w życiu społecznym.

Zadania:

1. Informowanie osób w wieku emerytalnym oraz seniorów o ofertach aktywnego spędzania wolnego czasu.
2. Poprawa funkcjonowania w środowisku osób starszych poprzez umożliwienie kontaktów społecznych.
3. Umożliwienie dostępu do stanowisk komputerowych oraz nauki obsługi komputera z dostępem do Internetu.
4. Utworzenie i prowadzenie strony internetowej bielskich seniorów.
5. Organizowanie lokalnych imprez kulturalnych w szczególności obchodów Międzynarodowego Dnia Seniora.
6. Współpraca ze stowarzyszeniami oraz organizacjami działającymi na rzecz osób starszych.
7. Promowanie oraz zachęcanie podmiotów prywatnych do podejmowania działań na rzecz osób starszych.
8. Wyróżnienie miejsc przyjaznych seniorowi poprzez wydawanie certyfikatów.
9. Wspieranie tworzenia osiedlowych klubów dla osób starszych.
10. Dostosowanie taboru komunikacyjnego oraz przystanków do potrzeb osób starszych.
11. Inicjowanie nowych projektów skierowanych do osób starszych (np. „kawa za złotówkę”)

WSKAŹNIKI:

- liczba osób korzystających z dostępu do Internetu w miejscach do tego przystosowanych
- liczba miejsc przyjaznych seniorowi
- ilość zorganizowanych ofert kulturalnych

- ilość wydawanych certyfikatów
- liczba organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz osób starszych
- liczba zakupionych autobusów niskopodłogowych

Cel strategiczny III: Poprawa stanu zdrowia i jakości życia osób starszych.

Cele szczegółowe:

1. Poprawa dostępności do usług medycznych i rehabilitacyjnych osób starszych,
2. Utrzymanie i poprawa sprawności psycho-fizycznej osób starszych,

Zadania:

1. Zwiększenie dostępności do domowej opieki pielęgniarstwa i rehabilitacji osobom obłożnie i przewlekle chorym – w tym osobom starszym.
2. Zwiększenie dostępności do domowej opieki hospicyjnej osobom terminalnie chorym – w tym osobom starszym.
3. Wspieranie zorganizowanych form kształcenia ustawicznego osób starszych.
4. Prowadzenie edukacji zdrowotnej seniorów.
5. Organizowanie osobom starszym aktywnych form spędzania wolnego czasu.
6. Propagowanie zdrowego stylu życia wśród seniorów.
7. Organizowanie badań profilaktycznych adresowanych m.in. do osób starszych.

WSKAŹNIKI:

- liczba badań przesiewowych
- liczba osób korzystających z opieki

Cel strategiczny IV: *Poprawa wizerunku osób starszych w społeczeństwie.*

Cele szczegółowe:

- 1) Podniesienie poziomu wiedzy na temat osób starszych szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
- 2) Wzmocnienie integracji międzypokoleniowej.
- 3) Promocja aktywności osób starszych.

Zadania:

1. Organizowanie spotkań o tematyce edukacyjno-informacyjnej dla młodzieży, dotyczących kwestii starości.
2. Opracowanie inicjatyw na rzecz poprawy wizerunku osób starszych.
3. Udział w kampaniach społecznych promujących odpowiednie postawy wobec osób starszych.
4. Promowanie osiągnięć osób starszych.

WSKAŹNIKI:

- ilość zorganizowanych spotkań, konkursów
- liczba przeprowadzonych inicjatyw
- liczba kampanii społecznych

4. Źródła finansowania.

Źródłem finansowania zadań Miejskiego Programu na rzecz Osób Starszych będą środki finansowe z budżetu Miasta Bielska-Białej, funduszy europejskich, Narodowego Funduszu Zdrowia oraz Organizacji i programów grantowych.

Zakres realizacji zadań określonych w Programie będzie uzależniony od wielkości środków finansowych pozyskanych przez jednostki i organizacje realizujące konkretne zadania, programy, służące realizacji niniejszego Programu.